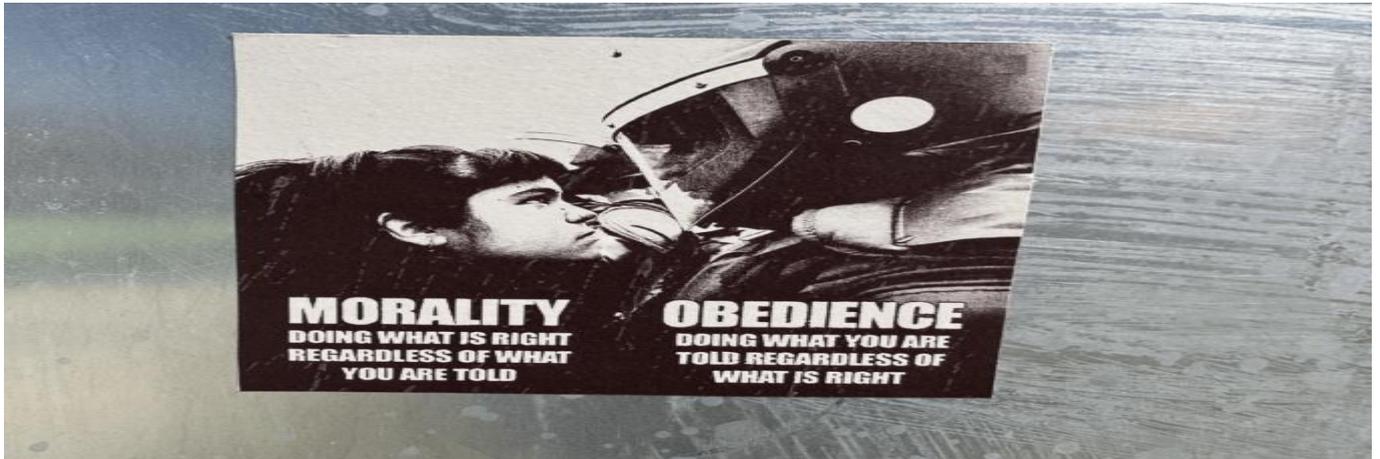

ليکونکی: هنريکير ويکس «Henry Giroux» .
منبع او دخپريدو نيته: کونترپانچ «2025-06-27» .
: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

د فاشيزم بربنده کول: د تعليمي جبر په دوره کې د اډوارډ سعيد د ويناوې تدریس

Unmasking Fascism: Edward Said's Pedagogy of Wakefulness in an Age of Educational Repression

عکس د نټائيل سينټ کليز لخوا

ادوارد وادي سعيد يا سيد څوک وو؟

ادوارد وادي سعيد [a] (۱ نومبر ۱۹۳۵ - ۲۴ سپټمبر ۲۰۰۳) يو فلسطيني-امريکايي اکادميک، ادبي نقاد، او سياسي فعال و. [1] د کولمبيا پوهنتون کې د ادبياتو د پروفیسور په توگه، هغه د استعمار وروسته مطالعاتو بنسټ ايښودونکو څخه و. [2] د کلتوري نقاد په توگه، سعيد د خپل کتاب اورينټليزم (۱۹۷۸) لپاره خورا مشهور دی، يو بنسټيز متن چې د کلتوري استازيتوبونو انتقاد کوي چې د اورينټليزم اساسات دي - څنگه لويديځ نړۍ ختيځ ته گوري. [3][4][5][6] د هغه د متن تحليل ماډل د ادبي تيوري، ادبي انتقاد، او منځني ختيځ مطالعاتو کې د څيړونکو اکادميک بحث بدل کړ. [7][8][9][10]

په ۱۹۳۵ کې په بيت المقدس، لازمي فلسطين کې زيږيدلی، سعيد د خپل پلار له لارې د متحده ايالاتو تبعه و، چې د لومړۍ نړيوالې جگړې په جريان کې يې د متحده ايالاتو په اردو کې دنده ترسره کړې وه. د ۱۹۴۸ کال د فلسطين له جگړې وروسته، هغه کورنۍ مصر ته ولېږدوله، چېرې چې دوی مخکې ژوند کاوه، او بيا متحده ايالاتو ته. سعيد په مصر کې د ویکتوريا کالج او متحده ايالاتو ته له رسيدو وروسته د نارت فيلډ ماونټ هرمون ښوونځي کې شامل شو. هغه په ۱۹۵۷ کال کې د پرستن پوهنتون څخه په انگليسي ژبه کې د ليسانس سند ترلاسه کړ، او وروسته

بي د هارورډ پوهنتون څخه په انگليسي ادبياتو کې ماسټري (۱۹۶۰) او دوکتورا (۱۹۶۴) ترلاسه کړه. [۱] د هغه اصلي اغيزي اتونيو گرامسي، فرانتر فينون، ايمي سيسير، ميشل فوکو، او تيودور دبليو ادورنو وي. [۱۰]

په ۱۹۶۳ کال کې، سعيد د کولمبيا پوهنتون سره د انگليسي او مقابلسوي ادبياتو پوهنځي د غړي په توگه يوځای شو، چېرې چې هغه تر ۲۰۰۳ پورې تدريس او کار کاوه. هغه د شمالي امريکا، اروپا او منځني ختيځ په ۲۰۰ څخه زياتو نورو پوهنتونونو کې لکچر ورکړ. [۱۱] د عامه روڼ اندي په توگه، سعيد د فلسطين د ملي شورا غړی و چې د دوه گوني دولت حل ملاتړ يې کاوه چې د فلسطين د راستنيدو حق پکې شامل و، مخکې لدې چې په ۱۹۹۳ کال کې د اوسلو تړونونو د نيوکي له امله استعفا ورکړي. [۱۲][۱۳] هغه د اسراييلو په اشغال شويو سيمو کې د سياسي او بشري مساواتو د ډاډ ترلاسه کولو لپاره د فلسطيني دولت د جوړولو ملاتړ وکړ، چېرې چې فلسطينيا نو د اسراييلو د مېشت ځايونو د زياتيدونکي پراختيا شاهدان دي. په هر صورت، په ۱۹۹۹ کې، هغه استدلال وکړ چې دوامداره سوله يوازې د يو اسراييلي - فلسطيني دولت سره ممکنه ده. [۱۴] هغه د اسراييلو د اوسني حالت سره د هغه مخالف اړيکه د عامه روڼ اندي د دندې په توگه تعريف کړه چې "چان کول، قضاوت کول، نيوکه کول، غوره کول، ترڅو انتخاب او اداره فر د ته بيرته راشي".

په ۱۹۹۹ کې، سعيد او ارجنټاين - اسراييلي کنډکټر ډينيل بارينبويم د لويديځ - ختيځ ديوان آرکسترا په گډه تاسيس کړ، کوم چې د هسپانيې په سيويل کې ميشته دی. سعيد يو تکړه پيانو غږونکی هم و، او د بارينبويم سره يې د "مټل او پارادوکس: په موسيقي او ټولنه کې سپرنې" (۲۰۰۲) کتاب په گډه ليکلی، چې د نيويارک ښار په کارنيکي هال کې د موسيقي په اړه د دوی د خبرو اترو او عامه بحثونو ټولگه ده.

په کور دننه جگړه — دولتي ترهگري په بشپړ ډول ښکاره شوه

په ټوله نړۍ کې، مور د ژوربحران په يوه شيبه کې ژوند کوو چېرې چې د تعليم اصل د يوې ډيموکراتيکې ادارې په توگه تر بريد لاندې دی. په متحده ايالاتو کې، په لوړو زده کړو بريد د استبدادي ځواکونو لخوا د پراخې جگړې يوه برخه ده چې هدف يې نه يوازې د اکاډميک آزادي، مخالفت او بشري حقونو ستني له منځه وړل دي، بلکې پخپله د ډيموکراسۍ اړين بنسټونه هم له منځه وړل دي. پوهنتونونه نور د فکري آزادي او انتقادي پلټنې د ځايونو په توگه نه ليدل کيږي بلکې د ايډيالوژيکي کنټرول لپاره د جگړې ډگرونو په توگه ليدل کيږي. د کيمپس لاريونونه د پوليسو له ظلم سره مخ کيږي؛ زده کونکي د دوی د سياسي نظرونو لپاره تښتول کيږي، او هغه څوک چې د موجوده ارتودوکسي پر وړاندې د خبرو کولو جرئت کوي د اخراج، سانسور او جرمي کولو سره مخ کيږي. د ترمپ ادارې دې کمپاين ته وده ورکړې، نه يوازې د اکاډميک آزادي په نښه کوي بلکې هغه پاليسۍ هم هڅوي چې مخالفت جرمي کوي، په ځانگړې توگه کله چې دا د هغو غورځنگونو په اړه وي لکه هغه کسان چې د فلسطين د آزادي لپاره ملاتړ کوي. د مدني آزاديو تخريب د غزې سره د پيوستون په توگه د نړيوالو زده کونکو لاريونونو ته غځيږي، د دوی په سر د شړلو گواښونه راڅرگنديږي. زړه راښکونکي پيغام روښانه دی: لورې زده کړې نور د آزاد فکر لپاره پټنځای نه دی؛ دا د جبر يوه ساحه ده چېرې چې د استبداد واکمني واکمني کوي.

په کور دننه دولتي ترهگري هغه کسان په نښه کوي چې د انتقادي فکر کولو خطرناک عمل او د واک د حساب ورکولو زړور عمل کې د ښکېلتيا جرئت کوي. دا يو تاوتریخوالی وسيله ده چې په ټولو هغو کسانو باندې ترهگري تحميلوي چې " نور " گڼل کېږي - مهاجرين، تور پوستي خلک، ترانس خلک، نسواري خلک، د کيمپس لاريون کونکي، او هر هغه څوک چې د سپينې ماني د مرستيال رييس سټيفن ميلر لخوا بيان شوي تنگ، نژاد پرست ليد سره موافقت کولو څخه انکار کوي. هغه د خپلو سپين پوستو ملتپالو نظرونو لپاره بدنام دی، د ټرمپ ادارې د پاليسيو په جوړولو کې مرکزي شخصيت گرځيدلی دی. د ميديسن سکوير گارډن کې د ټرمپ په يوه غونډه کې، هغه په زړورتيا سره اعلان وکړ چې "امريکا د امريکايانو لپاره ده او يوازي امريکايان دي"، يو منتر چې د نازي شعار، "جرمني يوازي د جرمنيا نو لپاره". لکه څنگه چې رابرټ ټيټ په گارډين کې راپور ورکوي، تارا سټيمير، د کيپيټل هيل کې د جمهوري غوښتونکو د مخابراتو پخوانی رييس، خبرداري ورکوي چې د هغه راپورته کيدل يو مستقيم گواښ دی، ځکه چې هغه اوس د فدرالي حکومت ځواک د خپل فاشيسټ نړۍ ليد د تحميلولو لپاره کاروي.

سټيمير، چې اوس د ښځو په مشرۍ د سياسي عمل کميټې سينیکا پروجيکټ مشري کوي، تشریح کوي چې د هغه ليد د ټرمپ په مشرۍ کې د يوې اصلي سياسي سټراټيژۍ په توگه په بشپړ ډول منل شوی دی. هغه وايي: "دا نظر اوس د ډونالډ ټرمپ د ولسمشرۍ په اصلي سياسي پاليسۍ او هدف بدل شوی دی." د کډوالۍ شاوخوا ډيماگوگيږي تل د ټرمپ د سياسي عروج په زړه کې وه. د ميلر د دې هدف سره چې امريکا سپينه او لږ متنوع کړي اوس د ولسمشرۍ د بي کنټروله ځواک لخوا ملاتړ کېږي، سټيمير خبرداري ورکوي چې دا ترکيب يوازي خطرناک نه دی، دا د امريکا ارزښتونو او د قانون حاکميت ته يو جدي گواښ دی.

د ټرمپ د واکمنۍ لاندې، دولتي ترهگري يوازي په کورنيو سرحدونو پورې محدوده نه ده؛ دا د بي پروا، نړيوال يرغل له لارې خپل لاسرسی پراخوي. د ټرمپ اداره نه يوازي په متحده ايالاتو کې، بلکې په بهر کې هم جگړه کوي، د نړيوال قانون د ښکاره سرغړونو سره. د ايران په وړاندې د هغه بي دليله يرغل، په غزه کې د اسراييلو د نسل وژني کمپاين او د ماشومانو په وړاندې د هغې د نه منلو وړ جگړې لپاره د هغه د نه ثابت ملاتړ سره يوځای، د نړيوالو نورمونو او بشري حقونو لپاره د رژيم بي پروايي مثال ورکوي. د منځني ختيځ هاخوا، د ټرمپ رژيم هڅه کوي چې د گواښونو، تعرفو او د قدرت د لوڅو نندارو له لارې خپله اراده تحميل کړي. د کډوالۍ په وړاندې د هغه ظالمانه کړنې، د I.C.E. بدلول. د گيسټاپو په څير ځواک ته، او د هغه بي رحمه محدوديت چې امريکا ته د ننوتلو اجازه لري د هغه ژور استبدادي هڅونې افشا کوي. پدې ليد کې، نړيواله ټولنه د جيوپوليتيک تسلط لپاره د هغه په بي رحمه تعقيب کې د يوې پياوړه هڅه ډير څه نه کېږي.

د متحدينو او نړيوالې همکارۍ لپاره د ټرمپ کرکه خطرناکې کچې ته ورسیده، چې د پاناما بريد، کاناډا سره يوځای کولو او گرینلینډ نيولو لپاره د هغه د غوښتنې لخوا مثال کېږي. دا وحشي، امپريالستي مفکورې ژورې ريښې لري باور منعکس کوي چې د

امريکا ځواک بايد په نړيوال سټيج باندې تسلط ولري، د ډيپلوما سي يا د نورو هيوادونو حاکميت ته لږ پام سره. د ترمپ په نړۍ ليد کې، نړيوالې اړيکې د فتحې او تسلط منطق لخوا تعريف شوي، چيرې چې د دولتي ترهگرۍ تاوتريخوالی د امريکا د نفوذ او کنترول پراخولو لخوا توجیه کيږي. دا يو داسې رژيم دی چې هيڅ محدوديت نه پېژني، د ويري او تاوتريخوالي خپل ماشينونه په کور دننه او په ټوله نړۍ کې پراخوي، په انسانيت، عدالت او د نړيوال قانون تر ټولو اساسي اصولو باندې په دوامداره بريد کې

د نيوليبراليزم لغت

په ډيموکراسۍ باندې روان بريدونه، په کورني او نړيواله کچه، جلا پيښې نه دي بلکې د گنگسټر پانگوالی لخوا د امريکايي ټولني کې د فاشيزم د راپورته کيدو لپاره د ايسودل شوي بنسټ يوه برخه ده. د دې پروسې مرکزي برخه د پوهنتون بدلون د عامه گټې څخه خصوصي شوي ادارې ته دی، چيرې چې زده کونکي د بشري پانگې په توگه ليدل کيږي، کورسونه د مصرف کونکو غوښتنې لخوا ټاکل کيږي، او په دې وروستيو کې نصاب سپين شوی او د بني اړخو پروپاگنډ څخه پک شوی، پيری وختونه د وطنپالنې زده کړې پلي کولو تر پوښښ لاندې، د يهوديت ضد چلند څخه پاک شوی. د نيوليبراليزم د بازار پرمخ وړل شوي منطق لاندې، پوهنتونونه هغه ځايونه شوي چې د فکري خپلواکۍ په پرتله اقتصادي محصولاتو ته لومړيتوب ورکوي، انتقادي فکر او ډيموکراتيک بنسټونه په توکو بدلوي. دې بدلون د پوهنتون رول د وضعيت ننگولو لپاره د يو مصلحت په توگه کمزوری کړی، د انتقادي زده کړې، ډيالوگ او باخبره قضاوت کلتور د ودې پر ځای يې د روزني سيستم سره ځای په ځای کړی.

لکه څنگه چې نيوليبرال پاليسي خصوصي کول هڅوي، لاسرسی محدودوي، او ادارې د کار پوريت گټو لپاره خدمت ته اړباسي، پوهنتون نور د عامه باور په توگه نه ليدل کيږي. دا د ايډيالوژيکي هڅونې لپاره يوه وسيله گرځيدلې ده، چې اتباعو ته روزنه ورکوي چې د اوسني وضعيت ملاتړ وکړي نه دا چې ننگونه وکړي. دا بدلون، په يوه برخه کې، د پوهنتون د ډيموکراسۍ مستقيم غبرگون دی چې په 1960 لسيزه کې خپل اوج ته ورسيد، رون اندي، د کيمپس لاريون کونکي، او حاشيه شوي ټولني د تعليمي ماموريت پراخولو په لټه کې دي. د لوړو زده کړو بريد د انتقاد او ډيموکراسۍ د ځای په توگه په تيرو څلورو لسيزو کې د بني اړخو د راپورته کيدو سره شدت موندلی، چې پراخې اغيزې يې په کې شاملې دي چې رون اندي، د اقلیت زده کونکي، او انتقادي جوړښتي کلتورونه چې د يوې اصلي ډيموکراسۍ بنسټ لپاره اړين دي.

لکه څنگه چې د سويلي افريقا د ادبیا تو د نوبل جايزې گټونکي، جی ایم کوتزي، په يو بل شرايطو کې اشاره کوي، د هيچ فنډ غبرگوني ميلياردران "ځانونه د ملي اقتصادونو د مديرانو په توگه بيا تصور کوي" چې غواړي پوهنتونونه په روزنيزو ښوونځيو بدل کړي چې ځوانان د عصري اقتصاد لپاره اړين مهارتونو سره سمبال کړي. د کوتزي خبرې نن ورځ هم پيرې اړونده دي، ځکه چې په لوړو زده کړو باندې دا بريد، چې دواړه

ایډیالوژیکي او د دولت په نظامي ځواک پورې تړلي دي، د پوهنتون د مهم فعالیت د له منځه وړلو لپاره پراخه هڅه منعکس کوي. د عامه گټو د خدمت کولو پرخای، پوهنتون په زیاتیدونکي توگه د خصوصي پانگوني، یا د دولتي جبر د یوې ځانگي په توگه جوړ شوی، چیرې چې د هغې حکومتداري د کارپوریت ماډلونو د استحصالی کړنو، لکه د والمارت د کار اړیکو او د فاشیزم د حکومتداري اصولو د یوځای کیدو منعکس کوي. د دې اندیښني په روحیه کې، کوټيزي د تعلیم د دفاع لپاره د یوې اداري په توگه ملاتړ کوي چې د فکري بصیرت، مدني مسؤلیت، ټولنیز عدالت او انتقادي فکر کولو ته وقف شوی ده.

هغه پوښتنې چې مور باید د امریکا د تاریخ په دې مهم شیبه کې وپوښتو، د دې په اړه ندي چې پوهنتون څنگه کولی شي د بازار گټو یا د ترمپ رژیم د استبدادي ایډیالوژيو خدمت وکړي، بلکې دا څنگه کولی شي د ډیموکراتیک عامه ساحې په توگه خپل رول بیرته ترلاسه کړي. مور څنگه کولی شو پوهنتون بیا تعریف کړو ترڅو د مخ په زیاتیدونکي تاوتریخوالي، جگړې، د فکر ضد، استبدادي، او چاپیریالي سقوط په منځ کې د ځوانانو گټې خوندي کړي؟ لکه زیگمونټ بومن او لیونیداس ډونسکیس په کلکه وویل، "مور به د رور اندو او سیاستوالو راتلونکی نسل څنگه جوړ کړو که ځوانان هیڅکله د دې فرصت ونه لري چې تجربه وکړي چې یو غیر فحش، غیر عملي، غیر سازگار پوهنتون څه ډول دی؟" په دې روحیه کې، مور باید دا ومني چې څومره لوی اقتصادي، ټولنیز او کلتوري ځواکونه د زده کړې مفکورې ته گواښ پېښوي، په ځانگړې توگه لوړې زده کړې، په داسې وخت کې چې د انتقاد، ډیموکراسی او عدالت لپاره د ځای په توگه یې دفاع کول هیڅکله ډېر عاجل نه وو. سر بېره پردې، د عامه گټو په توگه د پوهنتون هر ډول دفاع د متنوعو ډلو اتحاد ته اړتیا لري چې غواړي دا ومني چې د لوړو زده کړو لپاره مبارزه د سوسیالیستي ډیموکراسی لپاره له پراخي مبارزې څخه جلا نه شي. هغه گواښونه چې د لوړو زده کړو په وړاندې راپورته کېږي، د ملت، د باخبره اتباعو کلتور، او د اداري او د ډیموکراسی لپاره د هغې ډبنستیزو مکلفیتونو په اړه مور څنگه فکر کوو، هم یو گواښ دی.

په ورته وخت کې، لکه څنگه چې نیولیبیرالیزم د مشروعیت له ژور بحران سره مخ دی، د سوکالی او ټولنیز تحرک په اړه د خپلوژمنوپه پوره کولو کې پاتې راغلی، دا په زیاتیدونکي توگه فاشیستي بیاناتو ته مخه کوي. دا بیانات تورپوستي ټولني، کډوال او مخالف زده کونکي قرباني کوي، دوی د امریکا د ژور و بحرانونو لپاره ملامتوي. په دې کولو سره، نیولیبیرالیزم توروته بدلوي پداسې حال کې چې یوډاستان پیاوړی کوي چې د استبدادي اقداماتو توجیه کوي، هغه کسان چې دمخه مظلوم دي نور هم حاشیه کوي. لکه څنگه چې دا بیانات خپرېږي، هغه اداري چې د انتقادي ښکیلتیا د ودې لپاره ټاکل شوي - لکه پوهنتون - نور هم فاسد کېږي، د دوی اصلي رول د اوسني حالت ننګولو رول د موجوده ځواک جوړښتونو د پیاوړتیا سره بدل شوی.

د ایوارډ سعید د ویښوالي تدریس - د ناممکن خوب لیدل

دا په دې ظالمانه شرایطو کې دی چې د ایوارډ سعید کار نوی تړاو ترلاسه کوي، د استبداد سره د مقاومت او د مقاومت د ځای په توگه د لوړو زده کړو د بیرته ترلاسه کولو

لپاره مهم تدریسي چوکات وړاندې کوي. د نیولیبیرال اجنډا او د بنې اړخو سیاستوالو لخوا هڅول شوي د تعلیمي ښکیلتیا د کمزوري لید په مخالفت کې، سعید هغه څه چې زه یې د "بیدارۍ تدریس" په توګه لیبیل کوم ملاتړ وکړ. دا تدریس د رول اندو لپاره د هوښیار پاتې کېدو، د قدرت واقعیتونو ته د بیدار پاتې کېدو، د ټولنیزو خوځښتونو سره کار کولو او د ظلم د سیستمونو په وړاندې په فعاله توګه د ښکیلتیا اړتیا باندې ټینګار کوي. د سعید تدریس غوښتنه کوي چې تعلیم د ټولنیز بدلون لپاره د وسیلې په توګه وکارول شي، نه یوازې د اقتصادي تولید یا ایډیالوژیکي مطابقت د وسیلې په توګه. سربیره پردې، هغه استدلال وکړ چې کلتوري کارګران او د بوختو رول اندو ټول ډولونه په مختلفو ساینونو او مختلفو پلټنې فارمونو کې کار کوي ترڅو خلکو ته په داسې ژبه کې خطاب وکړي چې سخته، د لاسرسي وړ، او د مختلفو مسلو سره د نښلولو وړتیا کې جامع وي.

د سعید د بیدارۍ تدریس په تعریف کولو کې، زه د هغه د یادښت، "د ځای څخه بهر" څخه د ژورې شخصي برخې یادونه کوم، چیرې چې هغه د نیویارک په روغتون کې د خپلې مور د ژوند وروستیو میاشتو ته انعکاس ورکوي. د سرطان د ویجاړونکي اغیزو سره مبارزه، د هغه مور له هغه څخه وغوښتل، "ما سره مرسته وکړئ چې ویده شم، ایوارډ." دا زړه راښکونکې شیبه د خوب او شعور په اړه د سعید د مراقبت لپاره دروازه ګرځي، کوم چې هغه د فکري ښکیلتیا د هغه د پراخې فلسفې سره تړاو لري. د سعید مراقبت د وجودي او یاغي ترمنځ، د شخصي درد او دنیايي ژمنې ترمنځ، د "کلک ځان" د فریبونو او د متضاد، پوښتنې کونکي، ناآرامه، او ځینې وختونه د هویت د ناآرامه احساس واقعیت ترمنځ حرکت کوي. د هغه د حرکت کونکي تبصرې ښکلا او دردناکتیا په اوږدو کې د نقل کولو وړ ده:

'ما سره مرسته وکړئ چې ویده شم، ایوارډ،' هغې یو ځل ماته په خپل غږ کې د خواشینۍ سره وویل چې زه لاهم د لیکلو پرمهال اوریدلی شم. مګر بیا ناروغي د هغې په دماغ کې خپره شوه - او د تیرو شپږو اونیو لپاره هغه ټول وخت ویده وه - زما د خوب کولو نشتوالی ممکن زما لپاره د هغې وروستی میراث وي، د خوب لپاره د هغې د مبارزې سره مقابله. زما لپاره خوب یو څه دی چې ژر تر ژره باید له منځه یوړل شي. زه یوازې ډیر ناوخته بستر ته تللی شم، مګر زه په لفظي ډول سهار وختي پاڅیرم. د هغې په څیر زه د اوږدې خوب راز نه لرم، که څه هم د هغې برعکس زه هغه ځای ته رسیدلی يم چیرې چې زه یې نه غواړم. زما لپاره، خوب مرګ دی، لکه څنګه چې په پوهاوي کې هر ډول کمښت دی. .. زما لپاره بې خبري یو محبوب حالت دی چې تقریباً په هر قیمت کې مطلوب وي؛ زما لپاره د سهار وختي د شپې د نیم شعور د سیوري له لاسه ورکولو په څیر هیڅ شی دومره ځواکمن نه دی لکه سهار وختي، ځان د هغه څه سره بیا پیژنم یا بیا پیل کړم چې ما ممکن څو ساعته دمخه په بشپړ ډول له لاسه ورکړی وي .... د آزادۍ یوه بڼه، زه فکر کول خوښوم، حتی که زه په بشپړ ډول د دې قانع کېدو څخه لرې يم چې دا دی. دا شک هم یو له هغو موضوعاتو څخه دی چې زه په ځانګړي ډول غواړم چې ونیسم. زما په ژوند کې د ډیرو ناانصافیو سره ما په حقیقت کې زده کړل چې غوره نه شم چې په سمه توګه او له ځای څخه بهر شم.

دلته د سعید انعکاس د شخصي مراقبت څخه ډیر دی؛ دا برخه د سعید د بیدارۍ د تدریس لپاره یو پیاوړی استعاره کیږي. دا د دوامداره حرکت کې پاتې کېدو غوښتنه ده - په فکري، سیاسي او ټولنیز ډول. د سعید لپاره د بې خوبی استعاره، د مطابقت یا غیر فعال مصرف د فریبونو سره د مخ کېدو څخه انکار څرگندوي. د "بیدارۍ" دا حالت فکري هوښیاری ته اړتیا لري، د اسانه ځوابونو یا غیر ننگوني ایډیالوژیو لپاره د حل کولو څخه انکار. دا د ناراحتۍ د منلو اړتیا ته اشاره کوي، "په بشپړه توګه سم او له ځای څخه بهر"، لکه څنګه چې سعید پخپله وايي. د ناڅرګندتیا په دې فکري ځای کې، د هویت یونوی، انتقادي احساس راڅرګندیدلی شي هغه چې تل پوښتنې کوونکی وي، تل په حرکت کې وي.

د سعید لپاره، رونی اندي - هغه کسان چې د انتقادي فکر کولو او زړورتیا سره عمل کولو لپاره ژوندي دي - باید له نړۍ سره په انتقادي ډول ښکېل شي، د هغې د بې عدالتیو او نابرابریو سره مخ شي، او د واک ننگولو لپاره خپل دريځونه وکاروي. د هغه تدریس ټینګار کوي چې تعلیم یوازې د پوهې لیردولو په اړه ندي بلکه د نړۍ پیچلتیاو ته د زده کونکو بیدارولو په اړه دي. دا غوښتنه کوي چې مورن پیچلي نظرونه په عامه خبرو اترو کې پورته کړو، د اکاډمۍ دننه او بهر انساني کړاو او بې عدالتی وپېژنو، او تیوري د انتقاد او بدلون لپاره د وسیلې په توګه وکاروو.

دا تدریس په ځانګړي ډول د ترمپ د اوسني رژیم په شرایطو کې بیرنۍ دی، چېرې چې دولت ناپوهي او جبر ته وسله ورکړي، د مخالفت د خاموشولو او حاشیه شوي تاریخونو له مینځه وړلو په لټه کې دی. د سعید د بیدارۍ تدریس د دې فکري او کلتوري له منځه وړلو په وړاندې د مقاومت لپاره یو چوکاټ چمتو کوي؛ هغه څه چې مارینا وارنر په یو بل شرایطو کې "په اکاډمۍ کې نوی وحشت" بولي. د سعید د لید په منلو سره، ښوونکي کولی شي خپل ټولګي د بنسټیز ښکیلتیا ځایونو ته واړوي - هغه ځایونه چېرې چې زده کونکي نه یوازې د انتقاد کولو لپاره هڅول کیږي بلکه عمل کولو لپاره، خپلې شخصي مبارزې د لویو ټولنیزو مسلو سره وصل کړي چې د دوی نړۍ جوړوي. دا په ځانګړي ډول د فلسطین د آزادۍ لپاره په مبارزه کې اړونده ده، چېرې چې د سعید کار له اوږدې مودې راهیسې د استعماري تاوتریخوالي په وړاندې د مقاومت او د ظلم توجیه کولو داستانونو ننگولو لپاره یو چوکاټ وړاندې کړی دی.

په داسې وخت کې چې په اصلي رسنیو، اشرافو تعلیمي ادارو او په لیوالتیا سره د قانون شرکتونو کې د مدني بزدلی زیاتوالی راځي، د توازن او عینیت غوښتنې ترشا پټیدل د ښوونکو، ژورنالستانو، عامه کارمندانو او د رسنیو کارپوهانو لپاره دا ستونزمن کوي چې دا ومني چې یو څه ته ژمنتیا هغه څه لغوه نه کوي چې سي. رایټ ملز یو وخت سخت فکر بللی و. په ځانګړي ډول، ملز استدلال وکړ چې "ټولنیز تحلیل کولی شي پلټونکی، سخت ذهن، انتقادي، اړونده او علمي وي، چې نظرونه باید د هغه ډول اداره نشي لکه څنګه چې مسؤلین بدنونه اداره کوي، په احتیاط سره مګر پرته له جذبې، دا ژمنتیا باید عقیده نه وي، او دا چې افراطیت باید د سخت فکر کولو ځای نه وي." د سعید د بیدارۍ د زده کړې پر

بنسټ "سخت فکر کول" هغه زده کړې ته اشاره کوي چې باید سخت، ځان انعکاس کوونکې وي، او د وسیلې عقلیت یا د عقیدې د ژوروالي مری سیمې ته ژمن نه وي، بلکې هغه څه چې گیاتري سپیواک "د آزادۍ عمل" بولي، هغه انتقادي حساسیت ته اشاره کوي چې د پوهې پیرامیټرو ته وده ورکولو، مهمو ټولنیزو مسلو ته رسیدو او د شخصي ستونزو او عامه مسلو سره د نښلولو وړتیا لري.

په تدریس کې د کلتور رول: د مقاومت غوښتنه

زما په خپل کار کې، ما له اوږدې مودې راهیسې استدلال کړی چې کلتور د مقاومت لپاره اړین مدني شعور په جوړولو کې مهم رول لوبوي. کلتور یوازې د ټولني غیر فعال انعکاس نه دی؛ دا یو متحرک ځواک دی چې زموږ د نړۍ او زموږ د ځای په اړه پوهه جوړوي. په هغه دوره کې چې نیولیبیرالیزم او فاشیزم په زیاتیدونکې توګه سره تړلي دي، کلتور د بدیل داستانونو د ریښې نیولو لپاره یو حیاتي ځای کېږي. دا مهمه ده چې دا ومانو چې کلتور د استبدادي رژیمونو لپاره د عامه شعور کنټرولولو، د مخالفتونو د خپلو او د وضعیت د ساتلو لپاره یوه وسیله ګرځیدلې ده. په هر صورت، دا د هغو څو ځایونو څخه یو دی چې مقاومت هم وده کولی شي.

د سعید د بیدارۍ تدریس په تعلیم کې د کلتور رول لیدلو لپاره یو مهم لینز وړاندې کوي. دا په ښوونکو غږ کوي چې د کلتور د اجناسو او نظامي کولو په وړاندې مقاومت وکړي او پر ځای یې داسې تدریس رامینځته کړي چې د مقاومت په سیاست کې ښکېل، انتقادي او ریښې ولري. دا یوازې د انتقادي فکر کولو کې فکري تمرین یا د فاشیست سیاست د راپورته کیدو په اړه نوي موندل شوي پاملرنه نه ده، بلکې د وسلو غوښتنه ده - د پوهنتون او نورو کلتوري وسایلو دننه د مقاومت کلتور رامینځته کولو لپاره بلنه، چې زده کونکي او پراخه خلک د استبداد د مخ په زیاتیدونکې څپې ننگولو لپاره وسیلو سره سمبالوي.

دا کلتوري مقاومت باید په دې باور ولاړ وي چې تعلیم یوه عامه ګټه ده، یوه داسې فضا چېرې چې د ټولنیز بدلون لپاره بنسټیز ظرفیت درک کیدی شي، د پانګوالی ضد ارزښتونه ننگول کیدی شي، او د امریکا په وړاندې د ډله ایز مقاومت لپاره زمینه برابره شي چې د مرحوم مایک ډیوس لخوا په کاپیټالیست ریالیزم کې ذکر شوی، "یو داسې دوره چې پکې د فساد، ظلم او تاوتریخوالي ډیر زیات شتون لري... نور د غوسې یا حتی ګټو لپاره پاتې راځي." پوهنتونونه باید د تعلیم د نوي لیبرال بیا تعریف د توکو په توګه رد کړي او پر ځای یې دا مفکوره ومني چې تعلیم یو اخلاقي او سیاسي عمل دی، هغه عمل چې د ډیموکراسۍ روغتیا لپاره مرکزي دی. لکه څنګه چې سعید استدلال وکړ، رول اندي او ښوونکي مسؤلیت لري چې د انسانانو کړاوونه وښيي، ځواک ننگوي، او د عدالت د ودې لپاره خپل دریځونه وکاروي. په دې کولو سره، دوی کولی شي د تخیل، مقاومت او آزادۍ لپاره د ځای په توګه د تعلیم بیرته ترلاسه کولو کې مرسته وکړي.

پایله

په لوړو زده کړو باندې اوسنی برید یوازې په اکاډمیکو ادارو برید نه دی بلکې د انسانیت، فکر او پخپله د ډیموکراسۍ په مفکوره برید دی. لکه څنګه چې پوهنتونونه په زیاتیدونکې ډول شرکتې او ایډیالوژیکې پلوه مستعمره کېږي، مور باید د نیولیبیرال او فاشیست ځواکونو سره مقاومت وکړو چې غواړي تعلیم د عقیدې په وسیله بدل کړي. د ایوارډ سعید د بیدارۍ تدریس د دې مقاومت لپاره یو حیاتي چوکاټ چمتو کوي، د تعلیم لید وړاندې کوي چې دواړه انتقادي او سیاسي ښکېل دي. د دې تدریس په منلو سره، ښوونکي کولی شي پوهنتون د ایډیالوژیکې اطاعت له ځای څخه په داسې ځای بدل کړي چې زده کونکي د مقاومت، تصور او د پیر عادلانه او ډیموکراتیک نړۍ لپاره د مبارزې واک لري. د ډیموکراتیک ځواک په توګه د تعلیم بیرته ترلاسه کولو مبارزه به نه یوازې د پوهنتون راتلونکې بلکه د ډیموکراسۍ راتلونکې هم وټاکي.

ددې مقالې د لیکونکې په اړین څو کرښې :

هنري ای. گیروکس اوس مهال د انگلیسي او کلتوري مطالعاتو په څانګه کې د عامه ګټو لپاره د سکالر شپ لپاره د مک ماسټر پوهنتون رییس لري او د انتقادي تدریس په برخه کې د پاولو فرییر ممتاز عالم دی. د هغه وروستي کتابونه عبارت دي له: "The Terror of the Unforeseen" (د لاس انجلس د کتابونو بیاکتنه، ۲۰۱۹)، د انتقادي تدریس په اړه، دویمه نسخه (بلومزبري، ۲۰۲۰)؛ نژاد، سیاست، او ویايي تدریس: د بحران په وخت کې تعلیم (بلومزبري، ۲۰۲۱)؛ د مقاومت تدریس: د تولید شوي ناپوهۍ پر وړاندې (بلومزبري، ۲۰۲۲) او بغاوتونه: د انقلاب ضد سیاست په دور کې تعلیم (بلومزبري، ۲۰۲۳)، او د انتوني ډیماګیو سره په ګډه لیکوال، "فاشیزم په محاکمه کې: تعلیم او د ډیموکراسۍ امکان" (بلومزبري، ۲۰۲۵). گیروکس د "Truthout" د مدیره پلاوي غړی هم دی.

په درناوی «30-06-2025»

.....